

บทที่ ๖

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ทำการศึกษาถึงผลของการลดค่าเงินบาท เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๔ ว่าในระยะสั้นจะเป็นผลดีต่อชวามาจริงตามคำกล่าวอ้างหรือไม่

ช่วงแรกของปี ๒๕๒๔ ประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจการเงินระหว่างประเทศอย่างมาก กล่าวคือมียอดดุลการค้าและดุลการชำระเงินขาดดุลเป็นจำนวนมาก, ปริมาณเงินทุนไหลออกต่างประเทศมาก ทั้งยังมีการเก็งกำไรในอัตราแลกเปลี่ยนอีกด้วย จึงเป็นสาเหตุให้รัฐบาลต้องประกาศลดค่าเงินบาทลงถึง ๒ ครั้งในปีนี้ โดยเฉพาะการลดค่าเงินบาทครั้งหลัง ซึ่งนับเป็นการลดค่าเงินบาทสูงที่สุดในรอบ ๔ ปีที่ผ่านมา คือมีการลดค่าเงินบาทลงถึงร้อยละ ๘.๗ เมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐ. ในวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๔ การลดค่าเงินบาทครั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจการเงินระหว่างประเทศ นอกจากนี้รัฐบาลยังคาดว่า การลดค่าเงินบาทนี้จะส่งผลดีทำให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้นด้วย

ดังนั้น เพื่อหาข้อสรุปนี้ ผู้เขียนได้มุ่งศึกษาที่ชวามาแทนเกษตรกรทั้งหมด เพราะชาวนาเป็นสินค้าออกที่สำคัญของประเทศไทย โดยมีสมมติฐานในการศึกษาว่า การลดค่าเงินบาทมีผลดีต่อชวามา ผู้เขียนได้ทำการศึกษาโดยสอบถามข้อเท็จจริงจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลจากหน่วยราชการต่าง ๆ

จากข้อมูลที่เสนอไว้ในบทที่ ๒ พอสรุปได้ว่า เนื่องจากเกษตรกรเป็นชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งในด้านเศรษฐกิจ, สังคม และการเมือง แต่เมื่อพิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจที่แท้จริงของเกษตรกรแล้วพบว่า ยังมีเกษตรกรจำนวนมากที่ต้องเช่าที่นาทำกิน มีหนี้สินมาก มีความรู้แค่จบประถมศึกษา ๔ หรือเพียงแค่อ่านออกเขียนได้เท่านั้น ประสิทธิภาพการผลิตก็อยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ในลักษณะทางสังคมเกษตรกรก็เป็นกลุ่มชนที่มีฐานะทางสังคมต่ำกว่าผู้ประกอบอาชีพอุตสาหกรรม ส่วนลักษณะทางการเมือง เกษตรกรก็ยังมิบทบาททางการเมืองน้อยมาก จะเห็นได้ว่า แม้เกษตรกรจะเป็น

ชนกลุ่มใหญ่และมีความสำคัญแก่ประเทศอย่างมากก็ตาม แต่ฐานะความเป็นอยู่ในด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรยังอยู่ในระดับต่ำกว่าผู้ประกอบการอื่น ด้วยเหตุนี้รัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยจึงพยายามที่จะแก้ปัญหาเหล่านี้ เพื่อให้เกษตรกรมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งรัฐบาลปัจจุบันก็ได้พยายามแก้ปัญหาเหล่านี้เช่นกัน ทั้งทางตรง (เช่น การให้ความช่วยเหลือในด้านความรู้ต่าง ๆ เป็นต้น และทางอ้อม (ดังเช่น การที่รัฐบาลทำการลดค่าเงินบาทที่ยังมุ่งหวังจะส่งผลดีแก่เกษตรกรด้วย)

ในบทที่ ๓ เป็นการศึกษาถึงเรื่องการลดค่าเงิน ซึ่งสรุปได้ว่า แม้รัฐบาลได้ประกาศยกเลิกการผูกพันค่าเงินบาทไว้กับเงินดอลลาร์สหรัฐ ตั้งแต่วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๒๑ แล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติเงินบาทก็ยังคงผูกพันกับเงินดอลลาร์สหรัฐอยู่ก็ เพราะส่วนใหญ่การค้าและการกู้เงินระหว่างประเทศยังคงทำในรูปเงินดอลลาร์สหรัฐ. ดังนั้นเมื่อเงินดอลลาร์สหรัฐเปลี่ยนแปลงไปก็จะส่งผลต่อค่าเงินบาทด้วย ดังเช่น ช่วงแรกปี ๒๕๒๔ เงินดอลลาร์สหรัฐมีค่าสูงขึ้นในตลาดโลก ทำให้เงินบาทมีค่าสูงตามไปด้วย แต่เป็นค่าที่สูงเกินสภาพที่แท้จริงของประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ แก่ประเทศอย่างมาก ในวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๔ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ประกาศลดค่าเงินบาทลงร้อยละ ๘.๗ เมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐ. ซึ่งผลของการลดค่าเงินบาทนี้ ทำให้เงินบาทมีเสถียรภาพมากขึ้น และยังช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ลงได้ เช่น ช่วยให้ดุลการค้ามียอดขาดดุลน้อยลง, ดุลการค้าชำระเงินมียอดเกินดุล เป็นต้น แม้ว่าจะก่อให้เกิดปัญหาบางด้านก็ตาม เช่น ด้านหนี้สินต่างประเทศที่เป็นเงินดอลลาร์สหรัฐ. ทำให้มีภาระมากขึ้น เป็นต้น แต่ก็ถือได้ว่าการลดค่าเงินบาทของรัฐบาล ในระยะสั้นก็ประสบผลสำเร็จ

ต่อจากนั้นได้ศึกษาถึงผลของการลดค่าเงินบาทที่มีต่อชาวนาในระยะสั้น ซึ่งได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของชาวนากับการค้าระหว่างประเทศก่อน ดังข้อมูลที่กล่าวไว้ในบทที่ ๔ การเพาะปลูกข้าวนาปีจะใช้เวลาประมาณพฤษภาคมถึงธันวาคม ซึ่งการลดค่าเงินบาทนี้จะอยู่ในช่วงการเพาะปลูกพอดี เมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนตลาดข้าว เห็นได้ว่าข้าวต้องผ่านมือพ่อค้าหลายคนกว่าจะถึงมือผู้บริโภคหรือผู้ส่งออก ดังนั้นการลดค่าเงินบาทที่ส่งผลให้ผู้ส่งออกมีรายได้เพิ่มขึ้น ถ้าผู้ส่งออกยอมส่งผลผลิตนั้นต่อให้ชาวนา ก็ต้องผ่านมือพ่อค้าหลายคนกว่าจะถึงมือชาวนา จึงอาจทำให้ชาวนาไม่ได้รับผลดีนี้ได้ และเมื่อศึกษาถึงปัจจัยการผลิตที่

สำคัญของชาวนา เช่น ปุ๋ยเคมี, ยาปราบศัตรูพืช เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ก็ยังคงต้องนำเข้าจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก การลดค่าเงินบาทจึงส่งผลต่อราคาปัจจัยการผลิตเหล่านี้โดยตรง จากการศึกษาค้นคว้ารายได้ของชาวนาพบว่า ชาวนามีอำนาจการต่อรองด้านราคาต่ำ เพราะชาวนามีการศึกษาต่ำ มีหนี้สินมาก จึงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบต่อค้าอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้ว่าจะมีพ่อค้าหลายรายมารับซื้อข้าวเปลือกจากชาวนาถึงที่เก็บเกี่ยว จึงดูเหมือนว่าชาวนามีโอกาสเลือกขายข้าวเปลือกได้มาก แต่ในความเป็นจริงแล้ว การที่ชาวนาส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินมากเลยไม่มีทางเลือกต้องทำการขายข้าวเปลือกให้พ่อค้าที่เป็นเจ้าหนี้ของตนเท่านั้น

การศึกษาในบทข้างต้นนี้ ทำให้ทราบถึงลักษณะและปัญหาต่าง ๆ ของชาวนา ในบทต่อไปจึงทำการศึกษาถึงผลของการลดค่าเงินบาทว่า ในระยะสั้นจะส่งผลกระทบต่อชาวนาในด้านใดบ้าง

จากการวิเคราะห์ในบทที่ ๔ พบว่า ในระยะสั้นผลที่ชาวนาได้รับนั้นจะตรงข้ามกับสมมติฐาน ซึ่งอาจจะสรุปผลต่าง ๆ ที่เกิดกับชาวนาได้ดังนี้

- ต้นทุนการปลูกข้าว ภายหลังจากการลดค่าเงินบาทแล้ว ราคาปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ได้เพิ่มสูงขึ้นในช่วงหลังของปี ซึ่งเป็นช่วงที่ชาวนาเริ่มซื้อปัจจัยการผลิตพอดีคือประมาณเดือนสิงหาคมและกันยายน ดังนั้น การลดค่าเงินบาทจึงทำให้ชาวนาต้องมีภาระด้านต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้นกว่าเดิมมาก

- ราคาข้าวเปลือก หลังการลดค่าเงินบาท ราคาข้าวเปลือกนาปีที่ชาวนาขายได้ มีราคาลดต่ำลงกว่าเดิมมากเมื่อเทียบกับระยะเดียวกันในปีก่อน ทั้งนี้อาจไม่ได้ผลประโยชน์จากการลดค่าเงินบาทครั้งนี้ ประกอบกับภาวะตลาดโลกขบเซา จึงทำให้ราคาข้าวเปลือกตกลงในอัตราที่สูงขึ้นด้วย นอกจากนั้นชาวนายังขายข้าวเปลือกได้ต่ำกว่าราคาประกันมาก เป็นผลให้ชาวนามีรายได้จากการขายข้าวเปลือกลดต่ำลง จึงเห็นได้ว่า หลังการลดค่าเงินบาทแล้ว ชาวนากลับมีรายได้ลดต่ำลง

- การบริโภค เมื่อพิจารณาจากดัชนีราคาผู้บริโภคพบว่า ชาวนาจะมีค่าใช้จ่ายเพื่อการครองชีพสูงขึ้นกว่าเดิม

สรุปแล้ว หลังจากการลดค่าเงินบาทครั้งนี้ ชาวนาจะมีต้นทุนการผลิตข้าวสูงขึ้น แต่รายได้จากการขายข้าวเปลือกลดต่ำลง ในขณะที่ค่าใช้จ่ายเพื่อการครองชีพก็เพิ่มสูงขึ้น

ดังนั้น สมมติฐานที่ว่า การลดค่าเงินบาทจะเป็นผลดีต่อชาวนานั้น ในระยะสั้นจะถือว่าสมมติฐานนี้ไม่เป็นความจริง

นอกจากนี้แล้ว เมื่อวิเคราะห์ทางด้านปริมาณ โดยใช้การคำนวณทางสถิติในเรื่อง HYPOTHESIS TESTING และ SIMPLE REGRESSION ปรากฏว่า การลดค่าเงินบาทไม่ได้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณข้าวส่งออกเลย และปริมาณข้าวส่งออกก็ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาข้าวเปลือกที่ชาวนาขายได้ จึงอาจสรุปได้ว่า ในระยะสั้นการลดค่าเงินบาทจะไม่มีผลดีต่อชาวนา ซึ่งจะตรงกับการวิเคราะห์ด้านคุณภาพ โดยที่ผลการวิเคราะห์เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากหลังการลดค่าเงินบาท ผลผลิตข้าวเปลือกของชาวนาปี ๒๕๒๔/๒๕ มีจำนวนมาก ขณะที่ความต้องการข้าวเปลือกลดลง เป็นผลให้ราคาข้าวเปลือกลดต่ำลง จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวนาไม่ได้รับผลดีจากการลดค่าเงินบาทนี้ก็ได้

การที่รัฐบาลจำเป็นต้องลดค่าเงินบาท และต้องการให้ผลดีนั้นเกิดกับชาวนา รัฐบาลจึงควรมีมาตรการบางอย่างเข้าช่วยชาวนาโดยตรง ไม่ใช่มีแต่มาตรการส่งเสริมการส่งออกเพียงอย่างเดียว ดังที่รัฐบาลได้ทำในช่วงหลังของปี ๒๕๒๔ อันได้แก่ การลดค่าอาหารขาออกข้าว, ยกเลิกระบบโควต้า ให้มีการส่งออกข้าวออกได้เสรี หรือลดภาวะการสำรองข้าวลง ซึ่งมาตรการเหล่านี้จะมีผลโดยตรงต่อผู้ส่งออกเท่านั้น การที่จะหวังให้ผู้ส่งออกเสียสละผลดีบางส่วน เพื่อส่งต่อให้ชาวนานั้นเป็นเรื่องเป็นไปไม่ได้ เพราะเท่าที่ผ่านมามีพ่อค้าส่วนใหญ่จะพยายามรักษาผลประโยชน์ของตนให้ได้มากที่สุด ไม่เคยยอมสละผลกำไรบางส่วนที่ตนได้รับให้แก่ผู้อื่น หรือในที่นี้ได้แก่ชาวนาแต่ประการใด และถึงแม้ว่าจะมีผู้ส่งออกบางรายยอมเสียสละผลดีบางส่วนส่งต่อให้ชาวนาก็ตาม แต่กลไกตลาดข้าวมีหลายขั้นตอนต้องผ่านพ่อค้าหลายคน ก็อาจทำให้ชาวนาไม่ได้รับผลดีนั้นได้เช่นกัน

ดังนั้น ภายหลังจากการลดค่าเงินบาท รัฐบาลควรมีมาตรการเพิ่มเติมบางอย่าง เพื่อช่วยลดภาระทางด้านต้นทุนการผลิตข้าวที่จะสูงขึ้น และหาทางเพิ่มอุปสงค์ข้าวเปลือก ซึ่งการช่วยเหลือของรัฐบาลอาจทำได้ ดังนี้

- ค้ำจุนปุ๋ย รัฐบาลควรจัดจำหน่ายปุ๋ยให้แก่ชาวนาอย่างทั่วถึง โดยผ่านองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) ซึ่งจะสามารถลดต้นทุนการผลิตข้าวลงได้ เพราะ

รัฐบาลจำหน่ายปุ๋ยให้ชาวนาในราคาถูกกว่าท้องตลาด แต่จากการสอบถามชาวนาพบว่า ปุ๋ย
 อ.ต.ก.ไม่ค่อยเป็นที่นิยม เนื่องจากชาวนาที่ซื้อปุ๋ยอ.ต.ก.ต้องจ่ายเงินก่อน และนัดให้มารับ
 ปุ๋ยในวันที่กำหนด แต่พอถึงวันนัดปุ๋ยมักจะไม่มา ทำให้ชาวนาไม่มีปุ๋ยใช้ เงินที่จ่ายค่าปุ๋ยไป
 ก่อนก็ไม่ได้คืน เพราะเงินส่วนนี้จะถูกหักไว้แล้วจากเงินกู้ธกส. เมื่อไม่ได้ปุ๋ยชาวนาจึงต้อง
 หันมาซื้อปุ๋ยเพื่อซื้อปุ๋ยใหม่ใช้แทน นอกจากนี้ถึงแม้ว่าราคาปุ๋ยของพ่อค้าจะแพงกว่า แต่ก็มี
 การจัดส่งให้ถึงที่และไม่ผิดนัด ชาวนาส่วนใหญ่จึงนิยมซื้อปุ๋ยจากพ่อค้ามากกว่าหน่วยงานของ
 รัฐบาล ดังนั้นหลังจากการลดค่าเงินบาท รัฐบาลควรจัดหาปุ๋ยมาจำหน่ายในปริมาณที่พอกับ
 ความต้องการของชาวนา ที่ได้สั่งซื้อไว้ล่วงหน้าแล้ว และควรจัดส่งให้ถึงที่และทันตามกำหนด
 ด้วย

- ด้านราคาข้าวเปลือก รัฐบาลควรเน้นให้ราคาประกันมีประสิทธิภาพมาก
 ขึ้น โดยจัดสรรเงินงบประมาณแก่อ.ต.ก.ให้เพียงพอ เพื่อจัดซื้อข้าวเปลือกตามราคา
 ประกันได้ และจะส่งผลให้ราคาข้าวเปลือกที่พ่อค้ารับซื้อสูงขึ้นด้วย นอกจากนี้ ควรขยาย
 พื้นที่การรับซื้อข้าวเปลือกของอ.ต.ก.ให้กว้างขึ้น ไม่ควรจำกัดอยู่บางท้องที่ และควรจัด
 หน่วยรับซื้อถึงที่ที่เก็บเกี่ยวด้วย เพื่อให้ชาวนาได้รับผลดีนี้อย่างทั่วถึง อันจะเป็นผลดีต่อ
 ระดับราคาข้าวเปลือกโดยรวม

- รัฐบาลควรให้ธกส.เพิ่มการรับจำนำข้าวเปลือกให้มากขึ้น เพื่อชาวนา
 สามารถเก็บข้าวเปลือกไว้รอราคาสูงค่อยขาย โดยนำเงินที่ได้จากการจำนำข้าวเปลือกไป
 ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้เสียก่อน

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในระยะสั้นสิ่งเหล่านี้จะสามารถลดผลเสียจากการลดค่า
 เงินบาทที่มีต่อชาวนาลงได้บ้าง เพราะมาตรการเหล่านี้จะสามารถส่งผลให้ชาวนาได้พื้นที่
 ซึ่งจะช่วยให้ผลเสียที่มีต่อชาวนาลดน้อยลง

ผู้เขียนจึงหวังว่า ถ้ารัฐบาลมีความจำเป็นต้องทำการลดค่าเงินบาทลงอีก ก็น่า
 จะมีการพิจารณาใช้มาตรการเหล่านี้ ที่จะส่งผลดีโดยตรงแก่ชาวนาอย่างทันทีด้วย.